

A szent profán.

A befejezetlenség tökéletessége, a hit, hogy ez így pont jó. Hogy amit meg akart mutatni, az ott van, benne, a félkészben, inkább, mint a teljességben. Csak amíg a felé tart, az a fontos. Az út? Akár...

Csendes Toll 93

Elmosódó formák, majdnem formátlanok, de mégse.

Amikor elhalkulnak a formák, és a csend alakot ölt, a délután a pohárba tölt valami áttetsző dolgot, amit időnek nevezünk, azután elmúlnak, majd megbékélve kissé, csak szomorúságnak.

A SZENT PROFÁN ÉS A PROFÁN SZENT.

AVAGY

A BELSŐ VÍZIÓ KFT MUNKATÁRSAI

(Gaál József és

Kárpáti Tamás képei)

Az utóbbi időkben még elmaszáltabb az álomrészlet Kárpáti Tamás kéiben, ha lehet.

A festőt valami megfoghatatlan vonzalom köti a 20. századi osztrák költő, Georg Trakl expresszív, mégis melankolikus világához. Száz év nagy idő, az akkori osztrák költészet és a mai festészet között nagy a távolság. Egy-egy finom természetleíró részletben érezhetjük kettejük erős lelki rokonságát, ami a képeken mégsem jelenik meg. Mindenki marad a saját teremtett világában, és ez így is van jól. Trakl a széthulló, depresszív, profán birodalmában, Kárpáti a hasonló motívumokból építkező szakrális vidéken.

Mégis. Mit talál ez az angyali természetű festő az őrült költő világában, hogy olyan hosszú idő óta ragaszkodik hozzá. A motívomvilágára tippelnék, ha nem lenne olyan szegényes, bár ebből a kevésből mindketten nagy életművet építettek. Mégis, inkább a zenére tippelnék, a belső zenére, ami hallatszik Trakl verseiből éppúgy, ahogy a nézőben megszólal valami a Kárpáti-festmények előtt. Tiszta, egyszerű, lenyűgöző muzsika. (Ha van fülünk, persze.)

*A nádiban az ősz fuvoláinak halk tónusa.
Ő, büszke szomorúság! Örök oltárodon
a szellem lángnyelvei egy végzetes fájdalom felé
csapnak, a meg nem született unokákért.*

94

A profán szent.

Jellemezhetné ez az őrült és depressziós költő Gaál József világát is, de ez a példa sokkal inkább jelzi – a két festő – elsőre, a képeken nem látható rokonságát. Belső víziókat festenek mindketten, ezért hitelesek. Elszántan és kitartóan menetelnek évtizedek óta e cél irányába, hogy minél pontosabban kibonthassák ezeket a látomásokat.

Gaál József látomásgerjesztő szerként szintén használ irodalmat, nem meglepő módon az egyik fő inspirátora éppen Georg Trakl. Aki nemcsak melankolikus (és/vagy depresszív) természeti képekben írta le eredeti módon belső látomásait, hanem a pusztulás, a bomlás világát is dicsőítette verseiben, amelyek ugyancsak erős rokon szálakat mutatnak a Gaál József-univerzummal.

*Hatalmas vagy te, sötét száj
a belvilágból, őszi felhőkből
formálódott figura,
arany estcsend.*

Ezek a koponyák látomások, nem is koponyák valójában, mert az már letisztult, idő által kicsiszolt elmúlás lenne, hanem átmeneti állapotot jelző fázis-ábrázolások, az éppen lefoszló bőr a koponyákon a se itt, se ott létállapotát jelzik, a fizikális állapot síkban fejeződik ki, merített papíron de nem a rothadást látjuk, nem arra gondolunk, hanem a köztes lét állapotára, amelyben talán még nem szakadt meg teljesen a kapcsolat a lélekkel. Akármit lássunk is bele ezekbe a képekbe, lélekmaszkok már csupán, egy olyan világ leképezései, amit csak az ért és lát valójában, aki már megjárta ezt a létállapotot. Egy olyan terepet, ahol már nem lehet, de nem is érdemes blöffölni. Gaál József se ködösít, hanem tudósít arról, amit megélt.

A befejezhetetlenség tökéletessége hajtja mindkettőjüket, egyfajta megszállottság, hogy minél tökéletesebben végezzék dolgukat, és ebből a szempontból a mi szerencsénk lehet, hogy nem valamelyik láthatatlan szférában dolgoznak munkatársaink, hanem a láthatóban. Nem kell tudnunk, hogy miért nem sikerül soha befejezni a képet, a lényeg, hogy alkotnak, ez az életük, és ezáltal mégis egyre közelebb vannak a tökéletességhez. (Ha csak változatokban is - ahogy a közös kedvenc, Georg Trakl is számos verzióját elkészítette ugyanannak a versnek, amit aztán teljesen új versnek tekintett.)

A két művész szemlélet- és látásmódja közti különbséget Mircea Eliade híres könyvének metaforájával próbáltam jellemezni. Az szentet így határozza meg Eliade: *a profán ellentéte*. A profánról pedig azt mondta, hogy az valójában *természetes*.

Gaál József természetesen nem szent, Kárpáti Tamás pedig szerzesi módon tud természetes lenni. De talán már nem is a művésztükről beszélek. Abba is hagyom... Figyeljünk inkább!

*Fakult márvány a sírokon.
Madárraj húz a messzeségbe.
Egy faun szemléli komoran,
hogy árnyak lépnek a sötétbe.*

A Trakl-verseket Vörös István fordította és a szeptemberi *Új Forrás*ban jelentek meg.

(A megnyitó elhangzott a Look Gallery-ban, 2015. december 11-én)

Folyóiratunk a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM
anyagi támogatásával jelenik meg. Terjeszti a Budapesti,
a Nemzeti és a Vidéki HIRKER RT.
és alternatív terjesztők

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Szerkesztők

JÁSZ ATTILA – Csendes Toll (főszerkesztő, kiadóvezető)
PAPP MÁTÉ (költészet rovat: mahbija@gmail.com, Zene online rovat)
REICHERT GÁBOR (kritika rovat: reichertgabor87@gmail.com)
SZÉNÁSI ZOLTÁN (főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő)
SZÚCS BALÁZS PÉTER (próza rovat: szbalaazs@freemail.hu , Füstjelek online rovat)

Lapterv és műszaki szerkesztés
SELLYEI TAMÁS OTTÓ

Munkatársak

ACSAI ROLAND (Indiáner-gyermekirodalmi rovat)
BUCSI-KOVÁCS ANIKÓ
MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR
TURI MÁRTON
POGRÁNYI PÉTER

Tiszteletbeli munkatársak

BUJI FERENC
CSEKE ÁKOS
MONOSTORI IMRE
MUZSNAY ÁKOS
VASADI PETER

ÚJ FORRÁS

IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT
ALAPÍTÓ A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
JÓZSEF ATTILA MEGYEI KÖNYVTÁRA

Megjelenik évente tízszer

Alapítva ezerkilencszázhatvankilencben
Alapító főszerkesztő: PAYER ISTVÁN

Szerkesztőség: 2890 Tata, Székely B. u. 2/A Telefon: 20/3353 626
E-mail: jasz.attila@ujforras.hu. Interneten olvasható: www.ujforras.hu
Előfizethető az Új Forrás szerkesztőségi címén. Előfizetési díj egy évre 5000 Ft.
ISSN 0133-5332

Kiadja a József Attila Megyei Könyvtár. A kiadásért felel: Új Forrás Kiadó Nonprofit Kft.
Készült a Sollers Kft. nyomdájában Tatán.